

2020-03-18 Christer Nilsson

Gåva eller testamente?

Att ge bort egendom är möjligt genom att upprätta ett testamente eller som en direkt gåva. Det finns dock några skillnader mellan dessa former av rättshandlingar.

Vill man överlåta egendom kan detta ske i formen av en gåva eller genom att upprätta ett testamente. Det finns viktiga skillnader mellan dessa former av överlåtelse som man bör känna till.

Den största skillnaden är att mottagaren av en gåva får direkt tillgång och kan förfoga över egendomen vid den tidpunkt som då den överlämnas till gåvomottagaren. Genom ett testamente får testamentstagarna inte tillgång till egendomen förrän testamentgivaren avlider. Innan dess förfogar testator över egendomen och kan även under sin livstid återkalla ett testamente som hen upprättat.

Nedan följer några konkreta punkter som kan vara bra att känna till i samband med överlåtelse av egendom genom gåva eller genom att upprätta ett testamente.

Gåva - överlåtelse av lös egendom

En grundläggande regel i svensk rätt är att avtal om gåva av lös egendom kan ingås formlöst. Det är viljeförklaringen som är gällande. Detta gäller till exempel när gåvoobjektet är penningmedel eller till och med en byggnad som finns på ofri grund. (Marken där byggnaden står på tillhör inte ägaren av byggnaden utan den arrenderas). I speciella fall finns det formkrav vid gåva av viss egendom.

Detta gäller till exempelvis när gåvoobjektet är en bostadsrätt. För att en gåva av en bostadsrätt ska vara giltig krävs det att ett skriftligt gåvoavtal (gåvobrev) upprättas och det ska var underskrivet såväl av gåvogivare som gåvomottagare. (6 kap. 4 § bostadsrättslagen).

Gåva - fast egendom

När det gäller överlåtelse av fast egendom krävs det vid gåva att det upprättas ett skriftligt avtal - gåvoavtal (gåvobrev) - som innehåller en klausul om att givaren överlåter i gåva en specifikt namngiven fastighet till gåvomottagaren. Vidare ska avtalet innehålla den andel av fastigheten som överlåtes och gåvogivaren och mottagaren av gåvan ska skriva under gåvoavtalet. Formkravet är i reglerat i 4 kap. jordabalken (JB) och när gäller gåva, se särskilt 4 kap. 29 § JB.

Gåvogivarens och gåvomottagarens namnunderskrifter behöver inte bevittnas för att gåvoavtalet ska vara giltigt. Det blir betydligt enklare och lättare att få lagfart till fastigheten om parternas underskrifter har skriftligen bevittnas av två vittnen. Om parterna inte har fått sina namnunderskrifter bestyrkta ska ansökan om lagfart förklaras vilande och gåvogivaren ska föreläggas att inom viss tid väcka talan inför domstol om hen anser att förvärvet är ogiltigt. Väcker hen inte talan inom den föreskrivna tiden utgör saknaden av bevittning inte något hinder för att bevilja lagfart. Aktuella bestämmelser om detta är 20 kap. 7 och 8 §§ jordabalken.

Skriftlig eller muntligt avtal vid gåva av lös egendom

Som tidigare nämnts så kan merparten av gåvoavtal som gäller lös egendom vara giltiga även om de är muntliga till sin form. Frågan är då om det finns någon bra grund för att det ska upprättas ett skriftligt gåvoavtal även när det saknas krav på ett formenligt avtal. Det är fullt tillräckligt med ett muntligt avtal. När gåvan avser egendom som har ett större värde är kan det finnas goda skäl för att det upprättas ett skriftligt gåvoavtal.

Det primära skälet för att utfärda ett skriftligt avtal är att detta kan ha ett större bevisvärde om något skulle bli oklart framöver. Det kan vid ett senare tillfälle visa sig att ett skriftligt bevis kan vara bra att ha om gåvoöverlåtelsen om det skulle uppkomma någon oklarhet kring överlåtelsen. Detta gäller för både gåvogivare som gåvomottagare.

Ur bevissynpunkt är det således tillrådligt att upprätta ett skriftligt avtal. Detta ska förstås inte överdrivas. Skriftlig form behövs sannolikt inte för det mest sedvanliga presenter som ges till födelsedagar och som julklappar. Det kan förstås finnas undantag om det är frågan om presenter som har ett högt värde. Ett skriftligt bevis kan vara till nytta i en situation där oklarhet kan råda kring gåvotransaktionen för såväl givare som mottagare.

Testamente

Ett testamente är en rättshandling som upprättas för att bestämma hur den egendom som lämnas kvar efter det man avlidit ska fördelas. Testamente är ett formalavtal vilket innebär att ska upprättas enligt fasta former som finns angivet i lag. Ett testamente ska upprättas skriftligen med två vittnen. Testator - den som upprättat testamentet - ska skriva under handlingen i de båda vittnens samtida närvaro som också ska bestyrka testamentshandlingen med sina namn. (10 kap. 1 § ärvdabalken, ÄB).

När ska jag välja gåva eller testamente

I princip så besvaras frågan, när jag ska välja formen gåva eller testamente för en överlåtelse av egendom, av det syfte som råder för överlåtelsen. Främst då om givaren - överlåtaren - vill ge mottagaren rätten att direkt kunna förfoga över det aktuella objektet som följer med äganderätten eller att denna rätt ska erhållas först efter det att innehavaren av egendomen avlidit.

Flera artiklar

Juristguiden planera ytterligare artiklar i ämnet gåva. Vad gäller vid gåva mellan makar, gåva med förbehåll om enskild egendom och gåva mellan par som är sambos och gåva till barn.